

Sosiaali- ja
terveysministeriö

HE sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain, THL-lain 2 §:n ja lastensuojelulain 27 ja 41 §:n muuttamisesta 16/2024 vp

Joni Komulainen ja Anna Sandberg
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Vastinekuuleminen 23.4.2024

Asiakastietolain voimaantulo ja muutosten valmistelu

- Uusi asiakastietolaki (703/2023) voimaan 1.1.2024
- Hallitusohjelmassa kirjaus, joka edellyttää arvioimaan asiakastietolain kustannusvaikutuksia ja tarvittavilta osin siirtämään voimaantuloa (Mahdollistava lainsäädäntö, s. 40)
 - Kustannusvaikutuksia ja muutostarpeita on tunnistettu erityisesti sosiaalihuollon Kanta-liittymisen siirtymäaajoissa - hyvinvointialueiden tietojärjestelmähankinnat alkuvaiheessa ja on perusteltua välttää lyhytaikaisten muutosten toteutusta käytöstä poistuviin tietojärjestelmiin
- Lisäksi on tunnistettu tarpeita säätää välttämättömien potilastietojen luovuttamisesta potilaan kanssa sovitulle terveydenhuollon palvelunantajalle riippumatta luovutusluvasta ja kielloista (esim. lähete ja hoitopalaute) sekä terveydenhuollossa toimivan sosiaalihuollon ammattihenkilön tiedonsaantioikeus Kelan etuustietoihin
- Tunnistettu myös tarve toteuttaa erinäisiä teknisluonteisia lakiin jääneiden virheiden korjauksia ja tarkennuksia, kuten yritysten lisääminen palvelunantajan määritelmään ja tiedonsaantioikeuden toteutus tietojärjestelmän avulla
 - Teknisiä korjauksia myös THL-lakiin ja lastensuojelulakiin

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyt huomiot

- terveydenhuollon viranomaisen palveluksessa toimivan sosiaalihuollon ammattihenkilön tiedonsaantioikeuden osalta (64 §) on syytä perusteluissa tarkastella, miten luovutettavan tiedon välttämättömyydestä voidaan katseluyhteyden välityksellä käytännössä varmistua ehdotetun säännöksen edellyttämällä tavalla.
- perusteluissa (s. 12) luonnehdittu soveltamistilanne asumistukea koskevan tiedon näkemisestä ja yhteydenotosta vuokranantajaan
 - Valiokunnan mielestä sanottu ei ole sovitettavissa säännöksen sanamuotoon etuuksia koskevan neuvonnan ja ohjauksen varmistamisesta.
 - Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä tarvittaessa muuttaa sääntelyä.

Terveystietojenhuollossa toimivan ammattihenkilön tiedonsaantioikeuden rajaaminen välttämättömään

- Kelalta saatu selvitys katseluyhteyden toteuttamisesta
 - tiedot rajataan etukäteen välttämättömään siten, että terveydenhuollon viranomaisen palveluksessa toimiville sosiaalihuollon ammattihenkilöille tehdään oma Suomi.fi valtuus
 - katseluyhteyden toteutetaan oma käyttötarkoitus terveydenhuollon viranomaisen palveluksessa toimiville sosiaalihuollon ammattihenkilöille
 - Kela tekee jokaisen viranomaisen kanssa sopimuksen katseluyhteyden käytöstä
 - Kela vastaa siitä, että katseluyhteyden toteutuksessa huomioidaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 23 §:n mukaiset vaatimukset

Terveystietojenhuollossa toimivan ammattihenkilön tiedonsaantioikeuden käyttötarkoitus

- Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että 64 §:n sanamuotoja ei muutettaisi, eikä laajenneta käyttötarkoitusta, jota varten terveydenhuollon viranomaisen palveluksessa toimiva sosiaalihuollon ammattihenkilö voi saada tietoja asiakkaan sosiaaliturvaetuuksista.
- terveydenhuollossa on toimittava aina yhteistyhteisymmärryksessä potilaan kanssa
- Asiakastietolain 6 § mahdollistaa asiakasta koskevan tiedon luovuttamisen sivulliselle asiakkaan suostumuksen tai lainsäädännön nojalla. Siten on mahdollista, että sosiaalihuollon ammattihenkilö voi tarvittaessa olla asiakkaan tukena myös asumiseen liittyvissä asioissa.

Palvelunantajan määritelmä

- Oikeusministeriö ja Lääkäriliitto kiinnittivät huomiota *palvelunantajan* määritelmään
- STM ehdottaa, että muutetaan määritelmä oikeusministeriön ehdotuksen mukaisesti
- .. palvelunantajalla *viranomaista, julkisoikeudellista yhteisöä, yksityistä elinkeinonharjoittajaa, yhteisöä tai säätiötä* joka järjestää tai toteuttaa sosiaalipalveluja tai terveystalveluja sekä työnantajaa, joka järjestää työterveyshuollon palvelut työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla;

Tahdonilmaisupalvelu

- THL ja Kela kiinnittivät lausunnoissaan huomiota asiakastietolain 72 §:n tahdonilmaisupalveluun tallennettavien, Kanta-palveluiden koskevien tahdonilmausten laajuuteen, mm. hyvinvointisovellusta koskeva hyväksyntä, hyvinvointitietoja koskeva suostumus kertaluonteiset pyynnot asiakastietojen välittämiseen
- STM toteaa, ettei ehdotettua säännöstä ole tarpeen lausuntojen perusteella muuttaa, koska esim. kertaluonteisia pyyntöjä ei ehdotetun säännöksen mukaan tulisi tallentaa Tahdonilmaisupalveluun eikä myöskään hyväksyntöjen tallentaminen sisälly ehdotukseen eikä ko. muutostarvetta ole myöskään tuotu lausuntokierroksen yhteydessä esille

Asiakastietolain soveltaminen ennen voimaantuloa sosiaalihuollossa laadittuihin potilasasiakirjoihin

- THL esittää, että asiakastietolain voimaantulosäännöstä 101 § muutettaisiin siten, että sosiaalipalvelun yhteydessä annettavan terveystietopalvelun potilastiedot olisi velvoittavuuden sijasta mahdollista tallentaa potilasrekisteriin taannehtivasti.
- STM toteaa, että potilastietoja käsitellään valtakunnallisesti yhdenmukaisesti
 - muutos edellyttäisi eri sidosryhmien kattavaa kuulemistä, mikä ei ole mahdollista eduskuntakäsittelyn yhteydessä

Siirtymäsäännökset

- Perustuslakivaliokunta: sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä varmistaa, etteivät ehdotetut siirtymäaikojen muutokset aiheuta sääntelemättömiä tilanteita sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyyn.
- Länsi-Uusimaa, Hyvil Oy ja Oy Apotti Ab kiinnittävät huomiota sosiaalihuollon siirtymäaikojen riittävyteen
- Helsingin kaupunki kiinnitti huomiota, että osa palvelunantajista on jo liittynyt Kanta-palveluihin mutta vain tallentaa asiakastietoja, joten luovutusluvan käyttöönoton siirtymäaika tulisi sitoa liittymisvelvoitteen aikatauluun eikä liittymisen ajankohtaan
- Helsingin kaupunki ja THL huomioivat ristiriidan 102 §:n 3 momentin ja 6 momentin 2 a kohdan välillä, samasta asiasta kaksi eri siirtymäaikaa

Muutosehdotukset siirtymäaikoihin

- STM ehdottaa, että sosiaalihuollon palvelunantajien Kanta-palvelun liittymisen siirtymäaikaa jatkettaisiin niin, että määräaika olisi 1.9.2026
 - Sinänsä lausuntojen perusteella 1.3.2026 saattaisi olla mahdollinen, jos kaikkien palvelunantajien tietojärjestelmähankinnat ja käyttöönotot sujuisivat suunnitelmiensa mukaisesti mutta on perusteltua varautua myös suunnittelemattomiin hidasteisiin
 - Luovutusluvan siirtymäajan sitominen liittymisvelvoitteen määräaikaan Helsingin ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin niin että sidotaan myös siihen, milloin palvelunantaja alkaa hyödyntää Kanta-palvelua tiedonsaantioikeuden toteuttamiseen
 - myös luovutusilmoituksen määräajan kytkeminen liittymisvelvoitteen määräaikaan
 - 6 momentin 2 a kohta esitettiin poistettavaksi, jolloin sosiaalihuollon yhteydessä annettavan terveyspalvelun potilastiedot tulee sekä tallentaa potilasrekisteriin että Kanta-palveluun saman määräajan mukaisesti, kuten voimassa olevassa laissa

Kiitos!

Sosiaali- ja
terveysministeriö